

Trevor Noah

SUÇLU DOĞMAK

Güney Afrika'da Geçen Bir Çocukluktan Hikâyeler

Çeviren
Avi Pardo

*Annem için. İlk hayranım.
Benden bir erkek yarattığın için teşekkür ederim.*

AHLAKSIZLIK YASASI, 1927

Avrupalılarla yerel halk arasında gayrimeşru
cinsel ilişkinin suç teşkil etmesine dair

Majesteleri Kral ve Güney Afrika Birliği'nin Senato ve
Meclisi tarafından aşağıdaki şekilde yasalaştırılmıştır

1. Yerel bir kadınla gayrimeşru cinsel ilişkiye
giren Avrupalı bir erkek ve Avrupalı bir kadınla
gayrimeşru cinsel ilişkiye giren yerel bir erkek
suç işlemiş sayılır ve beş yılı aşmamak koşuluyla
hapis cezasına çarptırılır.

2. Avrupalı bir erkeğin kendisiyle gayrimeşru cinsel
ilişkiye girmesine izin veren yerel bir kadın ve yerel
bir erkeğin kendisiyle gayrimeşru cinsel ilişkiye
girmesine izin veren Avrupalı kadın suç işlemiş
sayılır ve beş yılı aşmamak koşuluyla hapis
cezasına çarptırılır...

İÇİNDEKİLER

I

1 KOŞ _____	13
2 SUÇLU DOĞMAK _____	28
3 DUA ET, TREVOR _____	40
4 BUKALEMUN _____	55
5 İKİNCİ KIZ _____	66
6 BOŞLUKLAR _____	79
7 FUFU _____	95
8 ROBERT _____	102

II

9 DUT AĞACI _____	113
10 BİR GENÇ ADAMIN GÖNÜL İŞLERİNDE UZUN, TUHAF, BAZEN TRAJİK VE GENELLİKLE ONUR KIRICI EĞİTİMİ I. BÖLÜM: SEVGİLİLER GÜNÜ _____	124
11 YABANCI _____	130
12 BİR GENÇ ADAMIN GÖNÜL İŞLERİNDE UZUN, TUHAF, BAZEN TRAJİK VE GENELLİKLE ONUR KIRICI EĞİTİMİ II. BÖLÜM: KALP AĞRISI _____	135
13 RENK KÖRÜ _____	142
14 BİR GENÇ ADAMIN GÖNÜL İŞLERİNDE UZUN, TUHAF, BAZEN TRAJİK VE GENELLİKLE ONUR KIRICI EĞİTİMİ III. BÖLÜM: DANS _____	151

III

15 YÜRÜ HITLER _____	170
16 PEYNİRCİ ÇOCUKLAR _____	186
17 DÜNYA SENİ SEVMİYOR _____	210
18 ANNEMİN HAYATI _____	229

I

BİRİNCİ BÖLÜM

Apartheid rejiminin dehası ezici çoğunluğu oluşturan insanları birbirlerine düşman olmaya ikna etmesiydi. Nefret rejimiydi. İnsanları gruplaştırır ve hepsini yönetebilmek için birbirlerinden nefret etmelerini sağlardın.

O zamanlar siyahi Güney Afrikalıların nüfusu beyaz Güney Afrikalıların nüfusunun neredeyse beş katıydı fakat farklı diller konuşan farklı kabilelere bölünmüşlerdi: Zulu, Xhosa, Tswana, Sotho, Venda, Ndebele, Tsonga, Pedi ve diğerleri. Apartheid rejiminden çok önce bile bu kabileler birbirleriyle çatışıyor ve savaşıyorlardı. Sonra beyaz iktidar bu husumeti, bölüp yönetmek için kullandı. Beyaz olmayan herkes sistemli bir biçimde farklı gruplar ve alt gruplar hâlinde sınıflandırıldı. Sonra bu grupların aralarını açmak için onlara farklı düzeyde haklar ve ayrıcalıklar tanındı.

Bu bölünmelerin en keskin muhtemelen Güney Afrika'nın iki başat kabilesi olan Zulular ile Xhosalar arasında yaşandı. Zulu erkeği savaşçı olarak bilinir. Gururludur. Başını öne eğip savaşır. Sömürge orduları Güney Afrika'yı işgal ettiğinde Zulular silahlı adamlara karşı ellerinde sadece mızrak ve kalkanla savaştılar. Zuluların binlercesi katledildi fakat savaşmayı asla bırakmadılar. Öte yandan Xhosalar akıl yürütme yetenekleriyle övünürler. Annem Xhosa kabilesindedir. Nelson Mandela Xhosa kabilesindedi. Xhosalar da beyaz adamlarla uzun süre savaştı fakat daha iyi silahlanmış bir düşmanla savaşmanın beyhudeliğini idrak edince Xhosa reislerinin pek çoğu daha

zekice bir yaklaşımlı benimsediler. “Bu beyaz insanlar hoşlan- sak da hoşlanmasak da buradalar. Bakalım bizim işimize ya- rayacak ne gibi araç gereçleri var. İngilizceye direneçimize öğrenmeye çalışalım. O zaman beyaz adamın ne dediğini anlar ve onu bizimle uzlaşmaya zorlayabiliriz.”

Zulular beyaz adamla savaşa tutuştular. Xhosalar beyaz adamla satranç oynadılar. Uzun süre iki kabile de pek başarılı olamadı ve kendilerinden kaynaklanmayan bir sorun yüzün- den birbirlerini suçladılar. Aralarındaki husumet giderek arttı. Sonra apartheid rejimi çöktü, Mandela özgürlüğüne kavuştu ve siyahi Güney Afrika kendiyile savaşa tutuştu.

1

KOŞ

Büyük Hollywood filmlerinde bazen birinin hareket hâlindeki arabadan atladığı ya da fırlatıldığı çılgın takip sahneleri olur. Arabadan fırlayan kişi yere düştüğünde biraz yuvarlanır. Sonra durur ve ayağa kalkıp sanki sıradan bir şeymiş gibi üzerindeki tozu silkeler. Ne zaman böyle bir sahne izlesem aklımdan, *Bu palavra, hareket hâlinde bir arabadan fırlatılmak çok daha acı vericidir*, diye geçiririm.

Annem beni hareket hâlindeki bir arabadan fırlattığında dokuz yaşındaydım. Günlerden pazardı. Pazar olduğunu biliyordum çünkü kiliseden eve dönüyorduk ve çocukluğumun bütün pazarları kilise demekti. Kiliseye *asla* gitmemelik etmezdik. Annem çok dindar bir kadındı – hâlâ öyledir. Çok Hıristiyan. Dünyadaki bütün yerel halklar gibi siyahi Güney Afrikalılar da sömürgecilerin dinini benimsemişti. “Benimsemişti” derken buna zorlandığımızı kastediyorum. Beyaz adam yerlilere karşı son derece katıydı. “İsa’ya dua etmeniz gerekiyor. İsa sizi kurtaracak,” dedi. Yerli adam buna, “Evet, kurtarılmaya ihtiyacımız var – *senden* kurtulmaya, fakat bunun konuyla ilgisi yok. Şu İsa’ya bir fırsat tanıyalım,” diye karşılık verdi.

Ailemin tamamı dindardır fakat annem bütününü İsa’dan yanayken anneannem Hıristiyan inancını büyüdüğü geleneksel Xhosa inançlarıyla dengeler, atalarımızın ruhlarıyla iletişim kurardı. Bu kadar çok siyahi insanın yerel inançlarını terk edip Hıristiyanlığı benimsemelerini anlamakta uzun süre zorlandım. Fakat kiliseye gidip o sıralarda otururken Hıristiyan-

lğın nasıl çalıştığını öğrendim: Kızılderiliysen ve kurtlara dua ediyorsan vahşiydin. Afrikalıysan ve atalarına dua ediyorsan ilkeldin. Fakat beyaz adam suyu şaraba çeviren birine dua ettiğinde buna sağduyu deniyordu.

Çocukluğumda haftada en az dört akşamım kilisede ya da kiliseyle bağlantılı bir etkinlikte geçerdi. Salı akşamı dua toplantısı. Çarşamba akşamı Kutsal Kitap tefsiri. Perşembe akşamı Gençlik kilisesi. Cuma ve cumartesi günleri boştu. (Günah işleme zamanı!) Pazar günleri kiliseye giderdik. Doğrusunu söylemek gerekirse üç kiliseye. Üç kiliseye gitmemizin nedeni annemin her kilisenin farklı bir şey sunduğu kanısında olmasıydı. İlk kilise İsa'ya coşkulu övgüler sunuyordu. İkinci kilise Kutsal Kitap'ın derinlemesine bir analizini sunuyordu ve annem buna bayılırdı. Üçüncü kilise tutku ve arınma sağlıyordu; Kutsal Ruh'u gerçekten içinde hissettiğin bir yerdi. Bu kiliselerin arasında gidip gelirken tamamen rastlantı eseri her birinin farklı bir ırk görüntüsüne sahip olduğunu keşfettim; coşkulu kilise karışık kiliseydi. Analitik kilise beyaz kiliseydi. Tutku ve arınma sunan kilise siyahi kiliseydi.

Karışık kilisenin adı Rhema İncil Kilisesi idi. Rhema şu devasa, süper modern, banliyö kiliselerinden biriydi. Rahip Ray McCauley geniş bir gülümsemeye ve bir amigonun kişiliğine sahip eski bir vücut geliştirmeciydi. Rahip Ray 1974 yılında Dünya Vücut Geliştirme Şampiyonası'na katılmış ve üçüncü olmuştu. O yıl şampiyonayı Arnold Schwarzenegger kazanmıştı. Ray her hafta sahneye çıkıp İsa'yı sevimli kılmak için büyük çaba sarf ediyordu. Arena tarzı oturma yerleri ve son çıkan Hıristiyan pop şarkıları çalan bir rock grubu bile vardı. Herkes şarkılara eşlik ederdi. Sözleri bilmiyorsan bu sorun değildi, büyük ekrandan okurdun. Hıristiyan karaokesi. O karışık kilisede her zaman iyi vakit geçirirdim.

Beyaz kilise Johannesburg'un çok beyaz ve varlıklı semtlerinden biri olan Sandton'daki Rosebank Union Kilisesi idi. Beyaz kiliseyi *çok* severdim çünkü ayine katılmak zorunda de-

ğildim. Annem ayine giderdi, bense yan taraftaki pazar okuluna. Pazar okulunda güzel hikâyeler okunurdu. Nuh ve tufan favorilerden biriydi tabii ki; beni kişisel olarak ilgilendiriyordu. Fakat Musa'nın Kızıl Deniz'i yarması, Davud'un Golyat'ı öldürmesi, İsa'nın tapınaktaki sarrafları dağıtması da ilgimi çekiyordu.

Popüler kültüre neredeyse kapalı bir evde büyüdüm. Annemin evinde Boyz II Men dinlemek yasaktı. Sabaha kadar bir kızdan yakınan bir adama dair şarkılar mı? Hayır, hayır, hayır. Buna izin verilemezdi. Okulda başka çocukların "End of the Road" şarkısını söylediklerini duyar ve neye dair olduğunu bilmezdim. Boyz II Men grubunun adını duymuştum fakat kim olduklarına dair hiçbir fikrim yoktu. Müzik bilgim bütünüyle kiliseden geliyordu; İsa'yı öven coşkulu ilahiler. Aynı şey filmler için de geçerliydi. Annem zihnim seks ve şiddet filmleriyle kirlensin istemiyordu. Bu yüzden benim aksiyon filmim Kitabı Mukaddes'ti. Süper kahramanım Samson'dı. He-Man'imdi. Bin kişiyi eşeğin çene kemiğiyle döverek öldüren birinden söz ediyoruz. Daha ne olsun. Sonunda Pavlus'un Efeslilere mektup yazmaya başladığı bölüme gelirsin ve işin tadı kaçır fakat Eski Ahit ve İncil hikâyeleri mi? O sayfalardan harfiyen ezberden alıntılar yapabilirim. Beyaz kilisede her hafta Kutsal Kitap'a dair oyunlar ve yarışmalar düzenlenir ve her seferinde ben kazanırdım.

Sonra siyahi kilise vardı. Bir yerde her zaman bir siyahi kilise ayini olurdu ve biz hepsini denerdik. Bu, yaşadığımız kasabada genel olarak açık havada çadır etkinliği şeklinde gerçekleşirdi. Genellikle anneannemin kilisesine giderdik; beş yüz civarında mavi-beyaz bluz giymiş Afrikalı nineden oluşan muhafazakâr Metodist cemaat İncil'lerini kavramış sabırla Afrika güneşinin altında beklerdi. Siyahi kilise zordu, yalan söylemeyeceğim. Havalandırma yoktu. Sözleri okuyabileceğin büyük ekran yoktu. Bir de bitmek bilmezdi, en az üç-dört saat sürerdi ve bu, kafamın karışmasına neden olurdu çünkü beyaz

kilisede ayin sadece bir saat sürerdi – girerdin, çıkardın, geldiğin için teşekkür ederiz filan. Fakat siyahi kilisede bana sonsuz gibi gelen bir süre oturmak zorunda kalır, zamanın neden bu kadar yavaş geçtiğini merak ederim. *Zaman gerçekten durabilir mi? Durabilirse neden siyahi kilisede duruyor ama beyaz kilisede durmuyor?* Sonunda siyahilerin daha çok acı çektikleri için İsa'ya daha fazla ihtiyaç duyduklarına karar verdim. “Ben bir haftalık hayır duamı almak için buradayım,” derdi annem. Kilisede ne kadar çok zaman geçirirsek hayır dualarının o kadar biriktiğini sanıyor olmalıydı, Starbucks Ödül Kartı gibi.

Siyahi kilisenin kurtarıcı bir özelliği vardı. Üçüncü ya da dördüncü saate kadar dayanabilirsem rahibin insanların içinden cin çıkarmasına tanık olabiliyordum. İçine cin girmiş insanlar koltuk blokları arasındaki geniş koridorlarda çılgın gibi bir aşağı bir yukarı koşmaya, abuk sabuk şeyler haykırmaya başlardı. Yer göstericiler kulüplerdeki kapı fedailerini gibi onların üzerlerine atılır ve rahip için hareketsiz tutarlardı. Rahip başlarını tutup şiddetle ileri geri sallardı ve “İsa adına bu cini kovuyorum!” diye haykırırdı. Bazı rahipler ötekilerden daha sertti fakat hepsinin ortak bir yanı vardı; cin gidinceye ve söz konusu kişi sahnede yere yığılıncaya kadar durmazlardı. Kişinin mutlaka sahnede yere yığılması gerekiyordu. Çünkü yığılmazsa bu, cinin güçlü olduğu ve rahibin şiddetini daha da artırması gerektiği anlamına gelirdi. Ulusal Futbol Ligi'nde savunma oyuncusu bile olsan fark etmezdi. Rahip seni mutlaka yere devirecekti. Tanrım, gerçekten çok eğlenceliydi.

Hıristiyan karaokesi, şahane aksiyon öyküleri ve şifacı çılgın rahipler – kiliseyi çok seviyordum. Sevmediğim şey kiliseye gitmek için katetmek zorunda olduğumuz uzun yoldu. Zorlayıcıydı. Eden Park adında Johannesburg dışındaki küçük bir varoшта yaşıyorduk. Beyaz kiliseye varmak arabayla bir saatimizi alıyordu, sonra karışık kiliseye gitmek için kırk beş dakika ve siyahi kilisenin bulunduğu Soweto'ya kırk beş dakika daha yol gitmek zorundaydık. Yetmezmiş gibi bazı pazarlar

özel akşam ayini için beyaz kiliseye geri dönerdik. Akşam eve vardığımızda yatağıma yığılırdım.

Sözünü ettiğim pazar günü, şu arabadan fırlatıldığım gün, diğer pazar günleri gibi başlamıştı. Annem beni uyandırdı ve kahvaltı için yulaf lapası hazırladı. Annem dokuz aylık erkek kardeşim Andrew'ı giydirirken ben banyomu yaptım. Sonra arabaya gittik, fakat kemerlerimizi bağlayıp yola çıkmaya hazır olduğumuzda araba çalışmadı. Annemin yok fiyatına satın aldığı eski, külüstür bir Vosvos'u vardı. Yok fiyatına satın almasının nedeni sürekli bozulmasıydı. Bugün bile ikinci el arabalardan nefret ederim. Hayatımda ters giden neredeyse her şeyin altında ikinci el bir araba yatar. İkinci el arabalar okula geç geldiğim için uzaklaştırma cezası almama neden oldu. İkinci el arabalar bizi yol kenarında otostop yapmak zorunda bıraktı. Annemin evlenmesinin nedeni de ikinci el bir arabaydı. O gün Vosvos çalışıyordu daha sonra kocası olacak ve bize yıllarca işkence ettikten sonra annemin kafasının arkasına bir mermi sıkacak tamirciyi aramayacaktık – garantili yeni bir arabayı her zaman yeğlerim.

Kiliseyi çok sevmeme rağmen karışık kiliseden beyaz kiliseye oradan da siyahi kiliseye gitmek ve tekrar beyaz kiliseye dönmek için dokuz saat yol katetmeyi aklım almıyordu. Arabayla yeterince zordu fakat minibüsle gitmek iki misli zaman alacak, işimiz iki misli güçleşecekti. Vosvos çalışmayı reddedince içimden, *Lütfen evde kalalım de. Lütfen evde kalalım de*, diye dua etmeye başladım. Sonra annemin yüzüne baktım ve kararlı ifadesini ve çenesini gördüğümde beni uzun bir günün beklediğini anladım.

“Yürü,” dedi. “Minibüsle gideceğiz.”

Annem dindar olduğu kadar inatçıdır da. Karar vermeye görsün, bitmiştir. Gerçekten, arabanın bozulması gibi başkalarını plan değişikliği yapmak zorunda bırakan engeller annemi devam etmeye kamçılırdı.